

Taranja : Malagasy

Faharetany : Ora 3 sy 30 min

Lanjan'isa: 3

Sokajy : C - D

***Laharan'ny fanontaniana**

Laza adina I

- a) Manomeza ohabolana telo mikasika ny “marina” ka sintony avy amin'izany ireo toetrany.

***Ny fisehony ao amin'ny fandaharam-pianarana**

Hita ao amin'ny lesona riba fandaharam-pianarana kilasy voalohany (1ère) ny “marina”.

***Tanjona an-kapobeny :**

Mahalala ny fitaizana sy ny fanabeazana ao anatin'ny satam-piainana Malagasy ny mpiadina .

***Tanjona manokana**

Mahay manakatra ny hevitra ao anatin'ny ohabolana momba ny marina ny mpiadina .

***Valiny andrasana**

Ireto avy ireo ohabolana telo mikasika ny “marina” sy ny toetrany sintonina avy amin'izany :

- “Ny marina mitavozavoza tsy mahaleo ny lainga tsara lahatra”

* mety ho resin'ny lainga ny marina raha tsy mirindra tsara ny fanehoana azy.

- “Ny marina tsy mba maty”

* tsy maintsy ho fantatra ny marina na ho ela na ho haingana.

- “Ny marina toy ny trondro vaventy , tsy hita raha tsy amin'ny lalina”

* sarotra ny mikaroka ny tena marina

***Laharan'ny fanontaniana**

Laza adina I

- b) Inona no nilàna ny literatiora tamin'ny vanim-potoana literatiora am-bava ?

***Ny fisehony ao amin'ny fandaharam-pianarana**

Ny anjara asan'ny literatiora am-bava : hita ao amin'ny fandaharam-pianarana kilasy faharoa 2nd .

***Tanjona an-kapobeny :**

Mpiadina mahalala ny nampiasan'ny Ntaolo ireny literatiora am-bava ireny.

***Tanjona manokana**

Mpiadina mahalala tsara ny antom-pisian'ireny literatiora am-bava ireny sy ny anjara asany.

***Valiny andrasana**

Ireto avy no nilàna ny literatiora tamin'ny vanim-potoanan'ny literatiora am-bava :

- Netina nanabe sy nananatra ny ankizy ny angano.
- Nampiasain'ny tanora hitoriana fitiavana ny hianteny.
- Nentina nampiala voly ny olona ny jijy.

***Laharan'ny fanontaniana**

Laza adina II / A- FAMAFAKAN-KEVITRA

Hoy Randrianjoanimanana : “ Ny tsy fahaizan'ny olona iray mitsimbina ny ainy dia miteraka fahavoazana ho an'ny tenany sy ny mpiara-belona aminy ary ny firenena manontolo mihitsy aza” Fakafakao

***Ny fisehony ao amin'ny fandaharam-pianarana**

Lohahevitra iray ao amin'ny riba kilasy famaranana ny “fitsimbinana ny aina ”.

***Tanjona ankapobeny :**

Mpiadina mahay manazava ny voka-dratsin'ny tsy fahaizana mitsimbina ny aina. Mila mahay manohana ny heviny amin'ny tenina mpandinika , ohabolana , zava-misy .

***Tanjona manokana**

Mpianatra mahay manazava ireo voka-dratsy amin'ny tena ,amin'ny mpiara-belona ary amin'ny firenena noho ny tsy fitsimbinany ny ainy .

***Valiny andrasana**

- Teny fampidirana mirindra
- Famelabelarana mirindra
- Teny famaranana mirindra

Zava- dehibe eo amin'ny fiainan'ny Malagasy ny fitsimbinany ny ainy. Miresaka io aina io indrindra RANDRIANJOANIMANANA eto ka ilazany fa : “ Ny tsy fahaizan'ny olona iray mitsimbina ny ainy dia miteraka fahavoazana ho an'ny tenany sy ny mpiara-belona aminy ary ny firenena manontolo mihitsy aza.” Mipetraka eto ny olana : nahoana no lazaina fa eo amin'ny tena sy ny mpiara-belona ary ny firenena ny voka-dratsy fitsimbinana ny aina?Mba hamaliana izany dia handeha ho velabelarina aloha fa ny tena no voa voalohany raha tsy mahay mitsimbina ny aina . Manaraka izany no hanazavana fa manimba ny mpiara-belona koa ny tsy fahaizana mitsimbina ny aina . Ny fizarana farany no hanasongadinana fa mipaka hatrany amin'ny firenena ny voka-dratsin'izany.

Ny aina no fototry ny fahaveloman'ny olombelona, koa raha tsy hay ny mitsimbina azy dia simba ny tena .

Mialohan'izany tsara ny hamaritana ny hoe fitsimbinana ny aina . Ambara hoe mitsimbina ny ainy ny olona rehefa mahay mikolokolo sy miaro ny vatany , ny sainy ary ny fanahiny izay itoeran'ny ainy.

Araka izany tandremana fatratra ny vatana sao tra-doza ka hamoizana ny aina . “Lahy tokana mantsy ny aina ka tsy ananam-piry” hoy indrindra ny hafatry ny Ntaolo . “Ny mahery tsy maody , hono , tsy ela velona.”

Tsy ny vatana ihany fa ny saina sy ny fanahy koa dia tokony hofahanam-pahalalana sy fahendrena . Amin'ny Malagasy mantsy “ny fanahy no maha olona.” Koa raha tsy hay ny mikarakara izany dia ratsy fitondra-tena ny olona ka hotsarain'ny fiarahamonina hoe : “Biby iny fa tsy olona!”.

Raha toy izany ny voka-dratsy eo amin'ny tena noho ny tsy fahaizana mitsimbina ny aina , handeha hojerena indray ny fiantraikany eo amin'ny mpiara-belona.

Miantraika eo amin'ny olona manodidina ny tena tokoa ny tsy fahaizana mitsimbina ny aina .

Andaniny aloha , raha tsy mahay mitondra tena ny olona iray dia heverina fa misy koa ny olona manodidina maka tahaka izany tsy fahaizana mitsimbina ny aina izany. Hita ohatra , ao amin'ny boky Vakivakim-piainana , I.P.ANDRIAMANGATIANA : I Meja izay tsy nitandro ny Hasina maha vehivavy azy ka nanara-po tamin'ny fiuvarotan-tena dia naka tahaka izay nataony koa I Mino , rehefa nila vola hamelomany an-janany . Ary tratry ny aretina tsy mety sitrana I Mino , izany no niafarany!.

Ankilany koa ,raha ny Ray aman-dreny no tsy mahay mitsimbina ny ainy , indrindra eo amin'ny fitandremana amin'ireny fahazaran-dratsy ireny, dia azo inoana fa hanahaka izay ataony koa ny zanany. Hita ohatra eo amin'ny fisotroana sy fifohana zava-maha-domelina . Na koa eo amin'ny fihariana , ny fanaovana asan-jiolahisy ny fisolokiana dia hanaraka izay ataony koa ny zanany. Hoy ny Ntaolo hoe : “Izay vandana dia kary” . “Taranaka Amboalambo dia Amboalambo.”

Raha toy izany ny voka-dratsy eo amin'ny mpiara-belona inona kosa ny hahavoazany eo amin'ny firenena?

Manimba ny firenena tokoa ny tsy fitsimbinana ny ain'ny olona satria miantraika amin'ny fampandrosoana sy fivoarana izany.

Voalohany aloha , raha tsy mahay mitondra tena tsara ny olona ao amin'ny firenena iray dia tsy hanana fahasalamana ho enti-mamokatra mihitsy izy. Vokatry'izany dia hahantra foana ny fireneny satria tsy afaka miasa amin-tanjaka ny vahoakany . Hoy ny ohapitenenana hoe : “ Ny fahasalamana no voalohakarena”.

Faharoa manaraka izany , raha tsy voatsimbina ny saina sy ny fanahin'ny vahoaka ao anaty firenena iray dia tsy hanana filaminana mihitsy izy .Ny kolon-tsaina mantsy no hery mandrindra ny asa fampandrosoana ara-tope-karena. Hoy I E.D.ANDRIAMALALA in. Ny Fanagasiana : “Ny toe-tsaina raha ta handroso marina no tsy maintsy amboarina voalohany indrindra .” Ary RAKOTOVAO Ambohipotsy dia nanamafy fa mila,olona tia fahamarinana ny firenena , hoy izy : “Ny firenena sambatra sy miadana indrindra dia ny firenena mampanjaka ny firenena ny fahamarinana ao aminy”

Raha bangoina amin'ny teny fohy izay famakafakana izay dia tsapa fa tsy amin'ny fiainan'ny olona tsy mitsimbina ny ainy ihany no ahitana voka-dratsy fa mitatra amin'ireo manodidina izay maka tahaka azy , ka mipakà hatrany amin'ny fahapotehan'ny toe-karena sy ny kolontsain'ny vahoaka . Ankehitriny dia toa zàry miaina araka izay heverina fa mahafinaritra azy ny ankamaroan'ny Malagasy , mety noho ny fahantrana mahazo azy izany hany ka tsy mety ho tafarina mihitsy ny firenentsika . Koa tsy tsara ve raha ataon'ny fanjakana laharampahamehana io fitsimbinana ny aina io , ka ny ministeran'ny kolontsaina no mitarika izany?

***Laharan'ny fanontaniana**

Laza adina II / B – FANADIHADIANA LAHATSORATRA

***Ny fisehony ao amin'ny fandaharam-pianarana**

Riba ao amin'ny kilasy famaranana ny “tsiny”.

***Tanjona ankapobeny :**

- Mahafolaka ny paika fanadihadiana lahatsoratra ny mpiadina (fikarohana FK, RH , ZK, PK)
- Mahay manakatra hevitra ao anaty fehezanteny izy.

***Tanjona manokana**

Mahay manakatra ny hevitra entin' ny mpanoratra momba ny tsiny arak any fisehon'ny lahatsoratra ny mpiadina.

***Valiny andrasana**

- Teny fampidirana mirindra
- Famelabelarana mirindra
- Teny famaranana mirindra

Lalàna mifehy ny fiainan'ny Malagasy ny fady sy ny tsiny ary ny tody. Momba ny tsiny indrindra no resahin-dRakoto Paul eto amin'ity lahatsoratra nalaina tao amin'ny Tsileondriaka , lah.6 , tamin'ny Oktobra 1972 ity . Asongadiny in,drindra ao tokoa mantsy fa ratsy ny vokatry ny tsiny ka tokony ho fantarin'ny taranaka. Mba hampazava izany bebe kokoa dia andeha hovelabelarina aloha ny loharanon'ny tsiny. Ny fizarana farany no hanasongadinana ny voka-dratsy aterany.

Tsy tongatonga ho azy toy izao ny tsiny raha ny finoan'ny Ntaolo azy , fa misy ny antony nahatonga azy .

Araka izany dia izay fitondran-tena tsy eken'ny fiaraha-monina kanefa natao dia mety iarahan'io hery tsy hita maso manimba io . Ohatra fihetika mahatezitra ny olona ka nahatonga ilay olona “vava manozona” , na koa maka ny tsy an'ny tena na “tanana mangalatra” (andl 1).

Manaraka izany , ny fandikana fady, izany hoe fanosihosena ny hasina eo amin'ny samy olombelona dia maha voatsiny ihany koa . Ambaran'I mpanoratra eto fa “ hilahatra handihy tahaka ny dihy “bal” ankehitriny” (andl 4). Eto dia mampiasa ny teny vahiny hoe “bal” ny mpanoratra mba hanamafisana fa fomba vahiny tsy mifanaraka amin'ny fisainana Malagasy io fomba io ka miteraka ny tsiny.

Ankoatra ireo di any mampiasa fahefana tafahoatra izany antonony dia miteraka ny tsiny ihany koa.Mazàna mantsy tsy mijery afa tsy ny tombotsoany ny olona rehefa nomena fahefana , koa tsy maintsy tratry ny tsiny izy. Voalazan'ny andalana faha enina hoe: “ ... mpitondra fanjakana ... manitsaka ny ambany fa manararaotra ny fahefana ananany ...” .

Raha izany ary ny loharanon'ny tsiny , handeha ho fantarina kosa ny toetra ananany.

Manana ny toetra manavaka azy toy ireo soatoavina rehetra ihany koa ny tsiny.

Andaniny aloha dia tsy azo ihodivirana ny tsiny rehefa misy fahadisoana atao.Tsy manavakavaka mihitsy izy fa rehefa manao fahadisoana dia tsy maintsy iharany.Hoy ny lahatsoratra manamarina izany : “... ny tsiny tsy mifidy ambony sy ambany fa tahaka ny fahafatesana ...”(andl 8).

Ankilany kosa ,na dia azo atao aza ny fanalana ny tsiny dia izay atao ihany no tsy maintsy handraisana ny vokany .Noho izany ,raha manao fahadisoana dia tsy maintsy voatsiny foana na esorina aza ny tsiny.Hoy ny voalazan'ny lahatsoratra eto hoe : “koa na dia alàn'ny vava azan y tsiny ,ka esorin'ny lela azan ny fondro,ka nefa ny bokalahy mievina ,ka afa – drofy anio fa mbola hivimbina rahampitso”(andl:9-11)

Raha izay ny toetry ny tsiny dia andeha hojerena indray ireo voka-dratsy aterany .

Ratsy hatrany ny vokatry ny tsiny satria endriky ny sazy vokatry ny fahadisoana natao izy io.

Voalohany aloha dia manimba ny hoavin'ny olona ny tsiny satria matoa mihary sy mitady ny so any olona dia manantena ny ho avy mamirapiratra .Saingy tsy ho tratra izany tanjona izany satria tsy maintsy ho faty tanora ny olona voatsiny.Hoy ny voalazan'ny lahatsoratra eto hoe : “ ...mahafolaka an-dantony fa manao fomba mamofady.”(andl 5).

Faharoa manaraka izany,dia miteraka tsy fahasalamana eo amin'ny fiainana ny tsiny.Koa rehefa tratry ny tsy fahasalamana ny olona dia tsy mahavita asa famokarana .Mahatonga tsy fandrosoana izany .Izany no ambaran'ny lahatsoratra eto hoe: “ ... toy ny bokalahy mievina,ka afa-drofy anio fa mbola hivindina rahampitso.”Eto dia sady efa boka no hanoharana ny olona voatsiny mbola ampian'ny mpanoratra hoe “hivindina rahampitso.”

Raha izay fanadihadiana izay no fintinina amin'ny teny idraim-bava ,dia tsapa fa avy amin'ny fahadisoana atao no ahazoan-tsiny.Na fitondran-tena tsy mety io na fanotàna fady no ahazoana ny tsiny.Azo esorina ny tsiny saingy tsy maintsy mihatra izy raha manao ny tsy mety.Maha voa ny fahasalamana ary miteraka fahafatesana mihitsy ny tsiny.Ankehitriny dia toa very ny hasin'itony soatoavina Malagasy itony hany ka mikorontana tanteraka ny fiarahamonina Malagasy ankehitriny.Koa tsara raha atao laharam-pahamehana ny famelomana ny soatoavina ho an'ireo taranaka mandimby.